

Oikeustapauskokoelma

JULKISASIAMIEHEN RATKAISUEHDOTUS
GIOVANNI PITRUZZELLA
27 päivänä marraskuuta 2019¹

Asia C-640/18

**Wagram Invest SA
vastaan
Belgian valtio**

(Ennakkoratkaisupyyntö – Cour d'appel de Mons (Monsin ylioikeus, Belgia))

Ennakkoratkaisupyyntö – Neljäs direktiivi 78/660/ETY – Yhtiömuodoltaan tietynlaisten yhtiöiden tilinpäätökset – Oikean ja riittävän kuvan periaate – 2 artiklan 3–5 kohta – Tilanne, jossa osakeyhtiö ostaa pysyvää rahoitusomaisuutta – Yli vuoden pituiseen korottomaan velkaan liittyvän diskonttauksen merkitseminen kuluksi tuloslaskelmaan ja rahoitusomaisuuden hankintahinnan, josta on vähennetty kyseinen diskonttaus, merkitseminen taseen vastaaviin – Velvollisuus antaa lisätietoja – Direktiivin säännöksestä poikkeaminen ”poikkeustapauksissa”

1. Käsiteltävässä asiassa on kyseessä cour d'appel de Monsin (Monsin ylioikeus, Belgia) esittämä ennakkoratkaisupyyntö, joka koskee yhtiömuodoltaan tietynlaisten yhtiöiden tilinpäätöksistä annetun neljännen direktiivin 78/660/ETY² (jäljempänä direktiivi 78/660) tulkintaa.
2. Kyseisen ennakkoratkaisupyyntönsä tarkoituksena on selvittää lähinnä, onko kirjanpitoimenetelmä, jota on käytetty Wagram Invest SA:n tekemien osakeostojen kirjaamisessa, direktiivin 78/660 2 artiklan 3–5 kohdassa³ vahvistetun oikean ja riittävän kuvan periaatteen mukainen muiden saman direktiivin säännösten valossa tulkittuna.
3. Asian taustalla oleva vero-oikeudellinen riita, jonka asianosaisina ovat Wagram Invest ja Belgian veroviranomaiset, tarjoaa unionin tuomioistuimelle tilaisuuden selkiyttää jälleen kerran tilinpäätösten oikean ja riittävän kuvan periaatteen ulottuvuutta; kyseinen periaate on yritysten tilejä ja tilinpäätöksiä koskevien Euroopan unionin oikeussääntöjen ensisijainen tavoite.⁴ Unionin tuomioistuinta pyydetään myös täsmentämään direktiivin 78/660 2 artiklan 4 kohdassa säädetyn lisätietojen antamista koskevan velvollisuuden suhdetta mahdollisuuteen poiketa jostakin säännöksestä poikkeustapauksissa mainitun direktiivin 2 artiklan 5 kohdan mukaisesti.

1 Alkuperäinen kieli: ranska.

2 Yhtiömuodoltaan tietynlaisten yhtiöiden tilinpäätöksistä [SEUT 50 artiklan 2 kohdan g alakohdan] nojalla 25.7.1978 annettu neljäs neuvoston direktiivi 78/660/ETY (EYVL 1978, L 222, s. 11). Direktiivi 78/660, jota on sovellettu ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen käsiteltävänä olevan asian merkityksellisten tosiseikkojen tapahtuma-aikaan, on kumottu tietyn tyyppisten yritysten vuositilinpäätöksistä, konsernitilinpäätöksistä ja niihin liittyvistä kertomuksista, Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2006/43/EY muuttamisesta ja neuvoston direktiivin 78/660/ETY ja 83/349/ETY kumoamisesta 26.6.2013 annetulla Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivillä 2013/34/EU (EUVL 2013, L 182, s. 19).

3 Nämä säännökset on toistettu direktiivin 2013/34 4 artiklan 3 ja 4 kohdassa.

4 Ks. tämän ratkaisuehdotuksen 45 kohta.

I Asiaa koskevat oikeussäännöt

A Unionin oikeus

4. Direktiivin 78/660 2 artiklan 3–5 kohdassa säädettiin seuraavaa:

”3. Tilinpäätöksen on annettava oikea ja riittävä kuva yhtiön varoista ja vastuista, rahoitusasemasta sekä tuloksesta.

4. Jollei tämän direktiivin säännöksiä soveltaminen riitä 3 kohdassa tarkoitetun oikean ja riittävän kuvan antamiseksi, on annettava lisätietoja.

5. Jos jonkin tämän direktiivin säännöksen soveltaminen poikkeustapauksissa johtaa ristiriitaan 3 kohdan kanssa, tuosta säännöksestä on poikettava, jotta voidaan antaa 3 kohdassa tarkoitettu oikea ja riittävä kuva. Poikkeamiset sekä selvitys niiden perusteluista ja vaikutuksista varoihin ja vastuisiin, rahoitusasemaan sekä tulokseen on ilmoitettava liitetiedoissa. Jäsenvaltiot voivat määritellä kyseiset poikkeustapaukset ja antaa tarvittavat erityissäännökset.”

5. Direktiivin 78/660 31 artiklan 1 kohdassa säädettiin seuraavaa:

”Jäsenvaltioiden on huolehdittava, että tilinpäätöksissä ilmoitettavat erät arvostetaan seuraavia yleisiä periaatteita noudattaen:

– –

c) arvostuksessa on noudatettava varovaisuutta – –”

6. Direktiivin 78/660 32 artiklassa säädettiin seuraavaa:

”Tilinpäätöksessä ilmoitettavat erät arvostetaan noudattaen 34–42 artiklaa, joiden lähtökohtana on hankintameno ja tuotantokustannukset.”

7. Direktiivin 78/660 35 artiklassa säädettiin seuraavaa:

”1. a) Käyttöomaisuus on arvostettava hankintamenuun tai tuotantokustannuksiin, jollei b tai c alakohdasta muuta johdu.

– –

2. Hankintamenuun luetaan hankintahinta ja muut hankinnasta välittömästi johtuvat menot.

– –”

B Belgian oikeus

8. Yhtiökoodeksin täytäntöönpanosta 30.1.2001 annetun kuninkaan päätöksen⁵ (arrêté royal portant exécution du code des sociétés, jäljempänä kuninkaan päätös) 24 §:n 1 momentissa säädetään, että tilinpäätöksessä on annettava oikea ja riittävä kuva yhtiön varoista ja vastuista, rahoitusasemasta sekä tuloksesta, ja sen 2 momentissa säädetään, että jollei kyseisen päätöksen säännösten soveltaminen riitä tämän velvoitteen täyttämiseksi, on liitetiedoissa annettava lisätietoja.

⁵ Moniteur belge, 6.2.2001, s. 3008.

9. Kuninkaan päätöksen 29 §:n 1 momentissa täsmennetään, että poikkeustapauksessa, jossa arvostamissääntöjen soveltaminen ei johtaisi 24 §:n 1 momentin noudattamiseen, on arvostamissäännöistä poikettava kyseistä pykälää soveltamalla.

10. Mainitun kuninkaan päätöksen 35 §:ssä säädetään, että omaisuuserät on arvostettava hankinta-arvoonsa ja merkittävä taseeseen hankinta-arvoonsa niihin liittyvien poistojen ja arvonalentumisvähennysten jälkeen, sanotun kuitenkaan rajoittamatta 29, 67 ja 77 §:n säännösten soveltamista. Hankinta-arvolla tarkoitetaan joko hankintahintaa, tuotantokustannuksia tai pääomasijoituksen arvoa.⁶

11. Kuninkaan päätöksen 67 § koskee saatavien merkitsemistä taseeseen. Sen 1 momentin mukaan ”sen estämättä, mitä tämän pykälän 2 momentissa säädetään – –, saatavat merkitään taseeseen nimellisarvoonsaan”.

12. Saman 67 §:n 2 momentin c kohdassa säädetään kuitenkin erityisestä tiettyjen saatavien merkitsemisjärjestelmästä. Tarkemmin sanottuna kyseisen säännöksen mukaan on niin, että kun saatavat merkitään taseeseen nimellisarvoonsa, on sen yhteydessä korottomien tai epätavanomaisen alhaista korkoa tuottavien saatavien diskonttaus kirjattava taseen vastattaviin siirtovelkana ja jaksotettava aikaperusteisesti koronkoron perusteella, kun nämä saatavat 1) maksetaan takaisin yli vuoden kuluttua siitä, kun ne on merkitty yhtiön varoihin, ja 2) liittyvät joko tuloslaskelmaan tuottoina merkittyihin summiin tai käyttöomaisuuden tai liiketoiminnan osien luovutushintaan.

13. Kuninkaan päätöksen 77 §:llä laajennetaan kyseinen, saman kuninkaan päätöksen 67 §:ssä säädetty saatavia koskeva järjestelmää velkoihin. Kyseisen 77 §:n mukaan erityisesti mainittua 67 §:ää sovelletaan vastaavasti vastaavan luonteisiin ja pituisiin velkoihin.

II Pääasia ja ennakkoratkaisukysymykset

14. Wagram Invest osti johtajaltaan 10.1.1997 ja 10.3.1999 tehdyillä kahdella sopimuksella kahteen otteeseen erään yhtiön osakkeita. Ensimmäisen sopimuksen mukaan Wagram Invest osti 2005 kyseisen yrityksen osaketta 594 944,45:tä euroa vastaavaan hintaan, joka oli maksettava 16 erässä puolivuositain ilman korkoja. Toisen sopimuksen mukaan Wagram Invest osti 1993 kyseisen yrityksen osaketta 787 319,75:tä euroa vastaavaan hintaan, joka oli maksettava 12 erässä puolivuositain ilman korkoja.⁷

15. Wagram Invest kirjasi kyseiset osakkeiden ostot tekemällä seuraavassa kuvatut kirjanpitomerkinnot kuninkaan päätöksen 77 §:n mukaisesti.

16. Ensinnäkin se kirjasi johtajalle olevat velat taseensa vastattaviin yli vuoden pituisiin velkoihin nimellisarvoissaan, jotka vastasivat 594 944,45:tä euroa (vuoden 1997 hankinta) ja 787 319,75:tä euroa (vuoden 1999 hankinta).⁸

17. Toiseksi se kirjasi taseen vastaaviin vuonna 1997 hankitut 2005 osaketta nykyarvoonsa, joka vastasi 452 004,76:tä euroa, ja vuonna 1999 hankitut 1993 osaketta nykyarvoonsa, joka vastasi 641 332,82:tä euroa.⁹

⁶ Sellaisina kuin nämä on määritelty saman kuninkaan päätöksen 36, 37 ja 39 §:ssä.

⁷ Ensimmäisen hankinnan hinta oli tarkalleen ottaen 24 000 000 Belgian frangia ja toisen 31 760 400 Belgian frangia. Asiakirja-aineistosta ilmenee, että kyseisten kahden osakkeiden luovutusta koskevan sopimuksen perustana ollut hinta vastasi hintaa, jonka kyseisen yhtiön osakkaat olivat maksaneet hieman aikaisemmin merkitessään osakkeita pääomankorotuksen yhteydessä.

⁸ Kirjatut nimellisarvot olivat tarkalleen ottaen 24 000 000 Belgian frangia (ensimmäinen hankinta) ja 31 760 400 Belgian frangia (toinen hankinta).

⁹ Kirjatut nykyarvot olivat tarkalleen ottaen 18 233 827 Belgian frangia ja 25 871 302 Belgian frangia.

18. Nykyarvon määrittämisessä käytetty diskonttokorko oli tällaisiin velkoihin sovellettu markkinakorko ajankohtana, jona velat tulivat yhtiölle, eli 8 prosenttia.

19. Kolmanneksi se otti huomioon velan nimellisarvon ja käyttöomaisuuden nykyarvon erotuksesta muodostuvan diskonttauksen siirtyvänä eränä, jonka arvo vastasi 142 939,69:ää euroa (vuoden 1997 hankinta) ja 145 986,93:a euroa (vuoden 1999 hankinta).¹⁰

20. Neljänneksi se katsoi kunkin tilikauden päättyessä velan diskonttausta vastaavan osuuden siirtoveloista rahoituskuluksi.

21. Verovuoden 2000 päättyessä Wagram Invest merkitsi näin ollen kirjanpitoonsa 48 843,41:tä euroa vastaavan kuluosuuden, josta 24 801,90 euroa koski vuonna 1997 hankittuja osakkeita ja 24 041,50 euroa vuonna 1999 hankittuja osakkeita.¹¹

22. Verovuoden 2001 päättyessä Wagram Invest kirjasi 66 344,17:ää euroa vastaavan kuluosuuden, josta 20 899,70 euroa koski vuonna 1997 hankittuja osakkeita ja 45 444,50 euroa vuonna 1999 hankittuja osakkeita.¹²

23. Verotarkastuksen jälkeen Belgian verohallinto totesi joutuvansa hylkäämään kirjanpitoon merkityt ja verovuosien 2000 ja 2001 osalta vähennetyt diskonttausta koskevat kulut, ja se osoitti Wagram Investille tämän vastustuksesta huolimatta verotuspäätöksen 28.10.2002.

24. Belgian verohallinto katsoi erityisesti, että kuluihin kirjattu keinotekoinen diskonttaus, joka on tehty alentamalla käyttöomaisuuden hankintahintaa, on johtanut osakkeiden arvonalennuskirjaukseen, joka ei ole taloudellisesti perusteltu, eikä sen jaksottaminen ole hyväksyttävää verotuksen kannalta.¹³

25. Tällä perusteella Belgian verohallinto päätti määrätä Wagram Investille verovuosilta 2000 ja 2001 kaksi yhteisöveron lisäsuoritusta 20.11.2002 ja 18.11.2002.

26. Belgian verohallinto ei antanut Wagram Investin tekemästä oikaisuvaatimuksesta päätöstä määräajassa, joten Wagram Invest nosti Belgian verohallinnon päätöksestä 10.3.2005 kumoamiskanteen tribunal de première instance de Namurissa (Namurin alioikeus, Belgia). Kyseinen tuomioistuin hylkäsi kanteen 20.12.2007 antamallaan tuomiolla ja vahvisti riidanalaiisten lisäsuoritusten maksamisen verovuosilta 2000 ja 2001.

27. Wagram Invest valitti tuolloin kyseisestä tuomiosta cour d'appel de Liègen (Liègen ylioikeus, Belgia), joka vahvisti ensimmäisessä oikeusasteessa annetun tuomion 14.10.2011 antamallaan tuomiolla.

28. Wagram Invest teki sitten kassaatiovalituksen 2.7.2014. Cour de cassation (ylin tuomioistuin, Belgia) kumosi cour d'appel de Liègen tuomion 11.3.2016 antamallaan tuomiolla ja palautti asian ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen käsiteltäväksi.

29. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin toteaa, että Wagram Investin käyttämä kirjanpito menetelmä on Belgian kirjanpitolain ja erityisesti kuninkaan päätöksen 77 §:n mukainen. Se pohtii kuitenkin, onko tällainen menetelmä direktiivin 78/660 säännösten mukainen.

10 Diskonttaus oli tarkalleen ottaen 5 766 173 Belgian frangia ja 5 889 098 Belgian frangia.

11 Osuus oli tarkalleen ottaen 1 970 339 Belgian frangia, joista 1 000 506 Belgian frangia koski ensimmäistä hankintaa ja 969 833 Belgian frangia toista hankintaa.

12 Osuus oli tarkalleen ottaen 2 676 318 Belgian frangia, joista 843 090 Belgian frangia koski ensimmäistä hankintaa ja 1 833 228 Belgian frangia toista hankintaa.

13 Ennakkoratkaisupyynnöstä ilmenee, että käsiteltävässä asiassa merkityksellinen verotusta koskeva säännös, johon Wagram Investin ja Belgian verohallinnon välinen veroriita perustuu, on vuoden 1992 tuloverolain (code des impôts sur les revenus) 198 §:n 7 momentti.

30. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin on päättänyt tässä tilanteessa lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

- ”1) Kun osakeyhtiö ostaa pysyvää rahoitusomaisuutta, onko [direktiivin 78/660] 2 artiklan 3 kohdassa tarkoitettun oikean ja riittävän kuvan käsitteen perusteella tuloslaskelmaan mahdollista merkitä kuluksi yli vuoden pituiseen korottomaan velkaan liittyvä diskonttaus ja taseen vastaaviin omaisuuden hankintahinta, josta on vähennetty kyseinen diskonttaus, kun otetaan huomioon edellä mainitun direktiivin 32 artiklasta ilmenevät arvostamisperiaatteet?
- 2) Onko [direktiivin 78/660] 2 artiklan 5 kohdan soveltamisedellytyksenä olevaa ilmaisua ”poikkeustapauksissa”, jonka perusteella kyseisen direktiivin jotakin (toista) säännöstä voidaan olla soveltamatta, tulkittava siten, että tätä säännöstä voidaan soveltaa vain siltä osin kuin todetaan, että oikean ja riittävän kuvan periaatteen noudattamista ei voida varmistaa tämän direktiivin säännöksiä noudattamalla ja tarvittaessa kyseisen direktiivin 2 artiklan 4 kohdan mukaisesti liitetiedoissa täydennettävillä lisätiedoilla?
- 3) Onko [direktiivin 78/660] 2 artiklan 4 kohtaa sovellettava ensisijaisesti siten, että vain siinä tapauksessa, että lisätietojen perusteella ei voida varmistaa kyseisen direktiivin 2 artiklan 3 kohdassa vahvistetun oikean ja riittävän kuvan periaatteen tehokasta soveltamista, voidaan – ja ainoastaan poikkeustapauksissa – turvautua tämän direktiivin 2 artiklan 5 kohdassa säädettyyn mahdollisuuteen olla soveltamatta jotakin tämän direktiivin säännöstä?”

III Oikeudellinen arviointi

A Alustavat huomautukset

31. Ennen ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen esittämien ennakkoratkaisukysymysten asiasisällön arviointia on otettava aluksi esille kaksi alustavaa seikkaa.

32. Alkuun on tuotava esille, että ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee unionin tuomioistuimelta, onko Wagram Investin käyttämä menetelmä, jolla se on merkinnyt kahteen kyseessä olevaan osakkeiden ostoon liittyvät velat kirjanpitoonsa, direktiivin 78/660 2 artiklan 3–5 kohdassa vahvistetun oikean ja riittävän kuvan periaatteen mukainen. Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen esittämät ennakkoratkaisukysymykset koskevat siis yhtiömuodoltaan tietynlaisten yhtiöiden tilinpäätöksistä annetun direktiivin 78/660 tulkintaa.

33. Vaikka ennakkoratkaisupyynnöksiä koskee vain asian kirjanpidollisia näkökohtia, ilmenee siitä kuitenkin selvästi, että ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen käsittelemä pääasia on todellisuudessa vero-oikeudellinen riita-asia.

34. Mainitusta ennakkoratkaisupyynnöstä ilmenee niin ikään, että asiassa merkityksellisten direktiivin 78/660 säännösten tulkinnalla voi olla vaikutusta verotukseen, sillä kahteen kyseessä olevaan osakkeiden hankintaan liittyvän velan nimellisarvon ja kyseisten osakkeiden nykyarvon välisen erotuksen diskonttauksen ottaminen huomioon kirjanpidossa sekä sen jaksottaminen menoihin vaikuttavat verovuosilta 2000 ja 2001 kannettavaan Wagram Investin yhteisöveroon.

35. Näissä olosuhteissa on asian kirjanpidollisten ja verotuksellisten näkökohtien välisestä suhteesta todettava ensinnäkin, että unionin tuomioistuimella on jo ollut tilaisuus täsmentää, ettei direktiivillä 78/660 ole tarkoitus vahvistaa niitä edellytyksiä, joilla yhtiöiden tilinpäätöksiä voidaan käyttää tai on käytettävä perustana silloin, kun jäsenvaltioiden veroviranomaiset määrittävät verojen – kuten

pääasiassa kyseessä olevan yhteisöveron – laskentaperustetta ja määrää.¹⁴

36. Unionin tuomioistuin on kuitenkin myöntänyt niin ikään, että jäsenvaltiot voivat tukeutua yhtiöiden tilinpäätöksiin verotustarkoituksessa eikä missään direktiivin 78/660 säännöksessä kielletä jäsenvaltiota korjaamasta verotuksessa kyseisen direktiivin kirjanpitosäännöksistä aiheutuvia seurauksia sellaisen verotettavan voiton määrittämiseksi, joka olisi lähimpänä taloudellista todellisuutta.¹⁵

37. Katson Euroopan komission tavoin, että tämän oikeuskäytännön perusteella on niin, että vaikka direktiiviin 78/660 perustuvilla kirjanpitosäännöksillä ei pyritä sääntelemään jäsenvaltioiden verojärjestelmiä eikä kyseisen direktiivin säännösten tulkinnasta tämän vuoksi aiheudu välttämättä verotukseen kohdistuvia seurauksia, jäsenvaltiot voivat kuitenkin, kun ne käyttävät toimivaltaansa määrittää korottomien pitkäaikaisten saatavien verotusmenetelmä, päättää vapaasti, hyödyntävätkö ne mahdollisuuden käyttää mainittuja kirjanpitosäännöksiä tällaisiin saataviin sovellettavan verojärjestelmän määrittelemisessä.

38. Ennakkoratkaisukysymysten tutkittavaksi ottamisesta on todettava toiseksi, että yhtäältä Wagram Invest on kiistänyt huomautuksissaan näiden kysymysten merkityksellisyyden, koska sen kirjaukset on vahvistettu cour d'appel de Liègen antamassa tuomiossa, joka mainitaan tämän ratkaisuehdotuksen 27 kohdassa ja josta on tullut lainvoimainen. Toisaalta ennakkoratkaisukysymysten tutkittavaksi ottamisesta on keskusteltu istunnossa niiden mahdollisen hypoteettisuuden osalta. Esille on tuotu nimittäin, ettei Wagram Investin kirjausten yhdenmukaisuutta Belgian lainsäädännön kanssa ole riitautettu, vaan pääasia koskee yksinomaan Belgian verosäännösten soveltamista, eikä näillä verosäännöksillä ole väitetysti mitään yhteyttä direktiiviin 78/660, joten direktiivin 78/660 tulkinta ei voi vaikuttaa pääasiaan.

39. Muistutan tässä yhteydessä, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan yksinomaan kansallisen tuomioistuimen, jossa asia on vireillä ja joka vastaa annettavasta ratkaisusta, tehtävänä on kunkin asian erityispiirteiden perusteella harkita, onko ennakkoratkaisu tarpeen asian ratkaisemiseksi ja onko sen unionin tuomioistuimelle esittämällä kysymyksillä merkitystä asian kannalta. Jos esitetyt kysymykset koskevat unionin oikeussäännön tulkintaa, unionin tuomioistuimen on siten lähtökohtaisesti ratkaistava ne.¹⁶

40. Tästä seuraa oikeuskäytännön mukaan, että unionin oikeutta koskevilla kysymyksillä oletetaan olevan merkitystä asian ratkaisemisen kannalta. Unionin tuomioistuin voi kieltäytyä ratkaisemasta kansallisen tuomioistuimen esittämää ennakkoratkaisukysymystä ainoastaan silloin, jos on ilmeistä, että pyydetyllä unionin oikeuden säännösten ja määräysten tulkitsemisella ei ole mitään yhteyttä kansallisessa tuomioistuimessa käsiteltävän asian tosiseikkoihin tai kohteeseen, jos kyseinen ongelma on luonteeltaan hypoteettinen taikka jos unionin tuomioistuimella ei ole tiedossaan niitä tosiseikkoja ja oikeudellisia seikkoja, jotka ovat tarpeen, jotta se voisi antaa hyödyllisen vastauksen sille esitettyihin kysymyksiin.¹⁷

41. Käsiteltävässä asiassa ei ole mielestäni kyseessä yksikään näistä kolmesta tilanteesta. Kuten tämän ratkaisuehdotuksen 34 kohdasta ilmenee, direktiivin 78/660 merkityksellisten säännösten tulkinnalla voi nimittäin olla vaikutusta verotukseen, joten vaikuttaa kiistatta siltä, että ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen pyytämällä kyseisten säännösten tulkinnalla on yhteys pääasian

14 Tuomio 15.6.2017, Immo Chiaradia ja Docteur De Bruyne (C-444/16 ja C-445/16, EU:C:2017:465, 31 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

15 Tuomio 3.10.2013, GIMLE (C-322/12, EU:C:2013:632, 28 kohta) ja tuomio 15.6.2017, Immo Chiaradia ja Docteur De Bruyne (C-444/16 ja C-445/16, EU:C:2017:465, 33 kohta).

16 Tuomio 16.6.2015, Gauweiler ym. (C-62/14, EU:C:2015:400, 24 kohta) ja tuomio 10.12.2018, Wightman ym. (C-621/18, EU:C:2018:999, 26 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

17 Tuomio 16.6.2015, Gauweiler ym. (C-62/14, EU:C:2015:400, 25 kohta) ja tuomio 10.12.2018, Wightman ym. (C-621/18, EU:C:2018:999, 26 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

tosiseikkoihin ja kohteeseen eikä hypoteettisuus ole näin ollen ennakkoratkaisukysymyksiin liittyvä ongelma. Unionin tuomioistuimella on toisaalta käsiteltävässä asiassa tiedossaan ne tosiseikat ja oikeudelliset seikat, jotka ovat tarpeen, jotta se voi antaa hyödyllisen vastauksen ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen sille esittämään ennakkoratkaisupyyntöön.

42. Edellä esitetyn perusteella katson, että ennakkoratkaisupyyntö voidaan ottaa tutkittavaksi.

B Ensimmäinen ennakkoratkaisukysymys

43. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedusteleo ensimmäisellä ennakkoratkaisukysymyksellään, onko direktiivin 78/660 2 artiklan 3 kohtaa, jossa vahvistetaan oikean ja riittävän kuvan periaate, tulkittava kyseisen direktiivin 32 artiklaan sisältyvät arvostamisperiaatteet huomioon ottaen siten, että yhtiö voi pysyvää rahoitusomaisuutta ostaessaan merkitä tuloslaskelmaan kuluksi yli vuoden pituiseen korottomaan velkaan liittyvän diskonttauksen ja taseen vastaaviin omaisuuden hankintahinnan, josta on vähennetty kyseinen diskonttaus.

44. Tältä osin on muistutettava aluksi, että direktiivillä 78/660 pyritään osakkaiden ja kolmansien suojaamiseksi sovittamaan yhteen erityisesti niitä kansallisia säännöksiä, jotka koskevat tilinpäätösten ja toimintakertomusten esittämistä ja sisältöä sekä arvostusmenetelmiä. Tässä tarkoituksessa sillä pyritään sen johdanto-osan kolmannen perustelukappaleen mukaan säätämään ainoastaan niistä vähimmäisvaatimuksista, jotka koskevat yhtiöiden julkistamien taloudellisten tietojen laajuutta.¹⁸

45. Kuten unionin tuomioistuimen oikeuskäytännöstä ilmenee, oikean ja riittävän kuvan periaatteen noudattaminen on direktiivin 78/660 keskeinen tavoite. Tämän periaatteen, joka ilmenee kyseisen direktiivin 2 artiklan 3–5 kohdasta, mukaan tilinpäätöksen on annettava oikea ja riittävä kuva yhtiön varoista ja vastuista, rahoitusasemasta sekä tuloksesta.¹⁹

46. Oikean ja riittävän kuvan periaate edellyttää yhtäältä sitä, että yhteisöjen tilinpäätökset kuvastavat niitä toimintoja ja liiketoimioia, joita sillä on tarkoitus kuvata, ja toisaalta sitä, että tilinpäätöstiedot annetaan sellaisessa mahdollisimman päteväksi katsotussa muodossa, jolla voidaan parhaiten tyydyttää ulkopuolisten tiedon tarve yhtiön etuja loukkaamatta.²⁰

47. Unionin tuomioistuimella on jo ollut tilaisuus täsmentää, että oikean ja riittävän kuvan periaatteen soveltamisessa on noudatettava – mikäli mahdollista – direktiivin 78/660 31 artiklassa säädettyjä yleisiä periaatteita, joista erityisen merkityksellinen on kyseisen direktiivin 31 artiklan 1 kohdan c alakohdassa säädetty varovaisuusperiaate.²¹

48. Direktiivin 78/660 31 artiklan 1 kohdan c alakohdan, jossa varovaisuusperiaatteesta säädetään, perusteella oikean ja riittävän kuvan periaatteen noudattaminen varmistetaan siten, että huomioon otetaan kaikki kyseiseen tilikauteen todellisuudessa liittyvät seikat, kuten toteutuneet voitot, kulut, tuotot, vastuut ja menetykset.²²

18 Tuomio 3.10.2013, GIMLE (C-322/12, EU:C:2013:632, 29 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen) ja tuomio 15.6.2017, Immo Chiaradia ja Docteur De Bruyne (C-444/16 ja C-445/16, EU:C:2017:465, 39 kohta).

19 Tuomio 3.10.2013, GIMLE (C-322/12, EU:C:2013:632, 30 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen) ja tuomio 15.6.2017, Immo Chiaradia ja Docteur De Bruyne (C-444/16 ja C-445/16, EU:C:2017:465, 40 kohta).

20 Tuomio 7.1.2003, BIAO (C-322/99, EU:C:2003:3, 72 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen) ja tuomio 15.6.2017, Immo Chiaradia ja Docteur De Bruyne (C-444/16 ja C-445/16, EU:C:2017:465, 41 kohta).

21 Tuomio 3.10.2013, GIMLE (C-322/12, EU:C:2013:632, 32 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen) ja tuomio 15.6.2017, Immo Chiaradia ja Docteur De Bruyne (C-444/16 ja C-445/16, EU:C:2017:465, 42 kohta).

22 Tuomio 3.10.2013, GIMLE (C-322/12, EU:C:2013:632, 33 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen) ja tuomio 15.6.2017, Immo Chiaradia ja Docteur De Bruyne (C-444/16 ja C-445/16, EU:C:2017:465, 43 kohta).

49. Oikeuskäytännöstä ilmenee niin ikään, että oikean ja riittävän kuvan periaate on ymmärrettävä myös direktiivin 78/660 32 artiklassa säädetyn sen periaatteen valossa, jonka mukaan tilinpäätöksessä ilmoitettavat erät arvostetaan lähtökohtaisesti omaisuuden hankintahinnan ja tuotantokustannusten perusteella.²³

50. Unionin tuomioistuin on täsmentänyt, että kyseisen säännöksen perusteella sen oikean ja riittävän kuvan, joka yhtiön tilinpäätöksessä on annettava, lähtökohtana ei ole omaisuuden arvostaminen sen todelliseen arvoon vaan sen historiallisen hankintamenon mukaisesti.²⁴

51. Direktiivin 78/660 2 artiklan 5 kohdassa säädetään, että jos jonkin kyseisen direktiivin säännöksen soveltaminen johtaa ristiriitaan mainitun 2 artiklan 3 kohdassa säädetyn oikean ja riittävän kuvan periaatteen kanssa, 32 artiklan säännöksestä on poikettava ainoastaan poikkeustapauksessa, jotta voidaan antaa 3 kohdassa tarkoitettu oikea ja riittävä kuva.²⁵

52. Edellisissä kohdissa esitetyt oikeuskäytännössä vahvistetut periaatteet huomioon ottaen on siis arvioitava, onko kirjanpito menetelmä, jossa yhtiö voi pysyvää rahoitusomaisuutta, kuten osakkeita, ostaessaan merkitä tuloslaskelmaan kuluksi kyseiseen ostoon liittyvään yli vuoden pituiseen korottomaan velkaan liittyvän diskonttauksen sekä taseen vastaaviin kyseisen pysyvän omaisuuden hankintahinnan, josta on vähennetty mainittu diskonttaus, oikean ja riittävän kuvan periaatteen mukainen.

53. Unionin tuomioistuimessa huomautuksia esittäneistä osapuolista Wagram Invest, Belgian ja Itävallan hallitukset sekä komissio katsovat olennaisin osin, että tällainen menetelmä on oikean ja riittävän kuvan periaatteen mukainen. Vain Saksan hallituksen kanta on päinvastainen.

54. Huomautan tässä yhteydessä, että direktiivin 78/660 32 artiklasta, jonka valossa oikean ja riittävän kuvan periaatetta on tulkittava, kuten olen tuonut esille tämän ratkaisuehdotuksen 49 kohdassa, ilmenee, että tilinpäätöksessä ilmoitettavat erät arvostetaan noudattaen 34–42 artiklan säännöksiä, joiden lähtökohtana ovat hankintameno ja tuotantokustannukset.

55. Direktiivin 78/660 35 artiklan 1 kohdan a alakohdassa täsmennetään, että käyttöomaisuuserät on arvostettava hankintamenoon tai tuotantokustannuksiin.²⁶

56. Direktiiviin 78/660 ei sisälly kuitenkaan hankintamenon käsitteen määritelmää.²⁷ Kuten tämän ratkaisuehdotuksen 50 kohdasta ilmenee, unionin tuomioistuin on kuitenkin täsmentänyt, ettei omaisuuden arvostaminen perustu sen todellinen arvoon vaan sen historialliseen hankintamenoon.

57. Voidaan katsoa, että pääsääntöisesti pysyvän rahoitusomaisuuden historiallinen hankintameno vastaa hankintahinnan nimellisarvoa eli hintaa, jonka käyttöomaisuuden hankkinut yhtiö on maksanut hankinnastaan. Kyseisen nimellisarvon merkitseminen taseen vastaaviin antaa siis tavallisesti oikean ja riittävän kuvan kyseisen erän vaikutuksesta yhtiön tileihin.

23 Tuomio 3.10.2013, GIMLE (C-322/12, EU:C:2013:632, 34 kohta).

24 Tuomio 3.10.2013, GIMLE (C-322/12, EU:C:2013:632, 35 kohta).

25 Ks. vastaavasti tuomio 3.10.2013, GIMLE (C-322/12, EU:C:2013:632, 36 kohta). Ks. direktiivin 78/660 2 artiklan 5 kohdan ulottuvuudesta tämän ratkaisuehdotuksen 76 kohta ja sitä seuraavat kohdat.

26 Direktiivin 78/660 35 artiklan 1 kohtaa sovelletaan, jollei saman kohdan b tai c alakohdasta muuta johdu; näissä alakohdissa säädetään varovaisuusperiaatteen mukaisesti edellytyksistä, joiden täyttyessä pysyvän rahoitusomaisuuden arvoa voidaan oikaista tai on oikaistava.

27 Direktiivin 78/660 35 artiklan 2 kohdassa mainitaan, että hankintamenoon luetaan hankintahinta ja muut hankinnasta välittömästi johtuvat menot.

58. Kun omaisuuserän hankintasopimuksessa määrätään hinnan maksamisesta erissä pitkällä aikavälillä ilman korkoja, on mahdollista, että kyseisen omaisuuserän hankintatoimea, joka on kyllä muodollisesti ainutkertainen, on pidettävä todellisuudessa kahdesta osasta muodostuvana monitahoisena liiketoimena, joka käsittää yhtäältä varsinaisen pysyvän rahoitusomaisuuden hankinnan ja toisaalta implisiittisen luottoliiketoimen.²⁸

59. Jos näin on, voidaan katsoa, että käyttöomaisuuden hankinnasta maksetun hinnan nimellisarvo käsittää todellisuudessa kaksi osaa eli yhtäältä käyttöomaisuuden todellisen hankintamenon, joka vastaa kyseisen menon nykyarvoa – eli ostohintaa, josta on vähennetty implisiittisen lainakorot – ja toisaalta näitä implisiittisiä korkoja vastaavan määrän.

60. Tällaisessa tilanteessa katson Wagram Investin, Belgian ja Itävallan hallitusten sekä komission tavoin, että kirjanpitomenetelmä, jossa yhtäältä pysyvästä rahoitusomaisuudesta maksetun hinnan nykyarvo (eli nimellisarvo, josta on vähennetty implisiittiset korot) kirjataan taseen vastaaviin ja toisaalta implisiittisiä korkoja edustava (käyttöomaisuuden hankintavelan nimellisarvon ja kyseisen velan nykyarvon välisen erotuksen) diskonttaus kirjataan kuluksi, tarjoaa asianmukaisen keinon kyseessä olevan monitahoisen liiketoimen taloudellisen todellisuuden kuvaamiseen ja on näin ollen direktiivissä 78/660 vahvistetun oikean ja riittävän kuvan periaatteen noudattamista koskevien vaatimusten mukainen.

61. Tällaisessa tapauksessa hankinnan todellista vastasuoritusta vastaa nimittäin käyttöomaisuuden hankinnasta sovitun hinnan nykyarvo eikä sen nimellisarvo, kun taas diskontattua määrää vastaavat korot – vaikkakin implisiittiset – muodostavat luotosta aiheutuvan kustannuksen. Tällaisessa tilanteessa käyttöomaisuuden hankinnasta sovitun hinnan nimellisarvon merkitseminen taseen vastaaviin vääristäisi kyseisen liiketoimen tulosta ja siten vahvistettua kokonaistulosta.²⁹

62. Tämän ratkaisuehdotuksen 60 kohdassa tarkoitettu kirjanpitomenetelmä on lisäksi direktiivin 78/660 31 artiklan 1 kohdan c alakohdassa vahvistetun ja tämän ratkaisuehdotuksen 47 ja 48 kohdassa mainitun varovaisuusperiaatteen mukainen. Kun sisältö asetetaan etusijalle muotoon nähden,³⁰ saatetaan kyseinen omaisuuserä nimittäin aliarvostaa³¹ sellaisessa arvioinnissa, jossa otetaan huomioon kyseisen periaatteen edellyttämällä tavalla³² kaikki merkitykselliset tekijät – käsiteltävässä asiassa erityisesti rahoituskulut, vaikkeivät tällaiset kulut ilmenekään implisiittisyytensä vuoksi muodollisesti kyseisen omaisuuserän hankintahinnan nimellisarvosta. Kyseisellä kirjanpitomenetelmällä voidaan siis antaa yhtiön velkojille todellinen kuva, joka ei ole liian optimistinen, asianomaisen yhtiön varallisuustilanteesta.

63. Päätelmä, jonka mukaan mainitun kirjanpitomenetelmän käyttö on oikean ja riittävän kuvan periaatteen mukaista, ei ole nähdäkseni millään tavoin ristiriidassa 3.10.2013 annetun tuomion GIMLE (C-322/12/12, EU:C:2013:632) kanssa. Kyseisessä tuomiossa, jossa annetaan tärkeitä periaatteellisia ohjeita, oli nimittäin kyse siitä, onko oikean ja riittävän kuvan periaatteen mukaista merkitä pysyvä rahoitusomaisuus taseen vastaaviin hankintahintaa *suuremmassa* arvossa, kun taas käsiteltävässä asiassa on kyse siitä, että erä on kirjattu taseen vastaaviin pysyvän rahoitusomaisuuden ostosta sovitun hinnan koko nimellisarvoa *pienemmässä* arvossa.

28 Itävallan hallitus käyttää ilmaisua ”peitelty luotto”.

29 Ks. vastaavasti myös kuninkaalle annettu yhtiöiden tilinpäätöksistä 8.10.1976 tehdyn kuninkaan päätöksen muuttamisesta 6.11.1987 tehdyn kuninkaan päätöksen (Moniteur belge, 24.11.1987, s. 17309) kertomus 8.10.1976 tehdyn kuninkaan päätöksen 27 bis §:stä, joka vastaa (30.1.2001 tehdyn) kuninkaan päätöksen 67 §:ää. Sekä Belgian hallitus että Wagram Invest ovat viitanneet kyseiseen kertomukseen huomautuksissaan.

30 Komissio viittaa huomautuksissaan asia ennen muotoa -periaatteeseen, joka on lisätty direktiiviin 78/660 yhtiömuodoltaan tietynlaisten yhtiöiden, pankkien ja muiden rahoituslaitosten sekä vakuutusyriytysten tilinpäätöksistä ja konsolidoiduista tilinpäätöksistä annettujen direktiivien 78/660/ETY, 83/349/ETY, 86/635/ETY ja 91/674/ETY muuttamisesta 18.6.2003 annetulla Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivillä 2003/51/EY (EUVL L 178, s. 16), jota ei voida soveltaa ajallista syistä, sillä se on annettu pääasian tosiseikkojen tapahtuma-aikaa myöhemmin. Kyseinen periaate on kuitenkin merkityksellinen arvioinnin kannalta.

31 Ks. analogisesti tuomio 3.10.2013, GIMLE (C-322/12, EU:C:2013:632, 40 kohdan ensimmäinen virke).

32 Ks. tämän ratkaisuehdotuksen 48 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen.

64. Nähdäkseni ainoastaan edellä esitetyillä seikoilla ja päätelmällä, jonka mukaan tämän ratkaisuehdotuksen 60 kohdassa mainitun kirjanpitoimenetelmän käyttö on oikean ja riittävän kuvan periaatteen mukaista, on merkitystä edellyttäen, että pysyvän rahoitusomaisuuden hankintaa, jonka hinta on sovittu maksettavaksi erissä pitkällä aikavälillä ilman korkoja, on pidettävä taloudelliselta kannalta tosiasiallisena liiketoimena, joka käsittää yhtäältä pysyvän rahoitusomaisuuden varsinaisen hankinnan ja toisaalta mahdollisesti implisiittisen luottoliiketoimen.

65. Kansallisen tuomioistuimen on selvitettävä, onko asia todella näin, arvioimalla tapauskohtaisesti käsiteltäväkseen saatetun asian tosiseikat ja oikeudelliset seikat.³³

66. Tämän arvioinnin yhteydessä kansallinen tuomioistuin saattaa muun muassa joutua arvioimaan, onko kyseinen liiketoimi tapahtunut tavanomaisissa markkinaolosuhteissa. Jos käyttöomaisuuden hankinnasta sovittu hinta on selvästi markkinahintaa pienempi tai suurempi, ei hankintaa ole nimittäin tarpeen katsoa tämän ratkaisuehdotuksen 58 kohdassa tarkoitetuksi monitahoiseksi liiketoimeksi. Kuten komissio tuo esille, tällä seikalla voi olla merkitystä silloin, jos liiketoimi on tapahtunut etuyhteydessä olevien osapuolten välillä, kuten pääasiassa.³⁴

67. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin saattaa joutua mainitun arvioinnin yhteydessä myös tarkistamaan, ettei implisiittinen luottoliiketoimi, joka johtuu suunnitelmasta maksaa hinta erissä pitkällä aikavälillä ilman korkoja, ole todellisuudessa vastikkeellinen liiketoimi, josta sovittu korvaus on myöhemminä tilikausina saatava luontoisetu.³⁵

68. Edellä esitetyn perusteella ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen ensimmäiseen ennakkoratkaisukysymykseen on vastattava siten, että kun osakeyhtiö ostaa pysyvää rahoitusomaisuutta, jonka hinta on sovittu maksettavaksi erissä pitkällä aikavälillä ilman korkoja, direktiivin 78/660 2 artiklan 3–5 kohdassa vahvistettu oikean ja riittävän kuvan periaate ei estä kyseisen direktiivin 31 artiklan 1 kohdan c alakohdan ja 32 artiklan periaatteet huomioon ottaen käyttämästä kirjanpitoimenetelmää, jossa tuloslaskelmaan merkitään kuluksi kyseiseen ostoon liittyvään yli vuoden pituiseen korottomaan velkaan liittyvä diskonttaus ja taseen vastaaviin omaisuuden hankintahinta, josta on vähennetty kyseinen diskonttaus, kun kyseistä hankintaa on pidettävä todellisuudessa monitahoisena liiketoimena, joka käsittää yhtäältä varsinaisen pysyvän rahoitusomaisuuden oston ja toisaalta luottoliiketoimen – vaikkakin implisiittisen. Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on tarkistettava, onko asia todella näin, tekemällä tapauskohtainen arviointi käsiteltäväkseen saatetun asian tosiseikkojen ja oikeudellisten seikkojen tutkimisen perusteella.

C Toinen ja kolmas ennakkoratkaisukysymys

69. Toisella ja kolmannella ennakkoratkaisukysymyksellään, jotka on nähdäkseni käsiteltävä yhdessä, ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pyrkii selkiyttämään direktiivin 78/660 2 artiklan 4 ja 5 kohtaa sisältyvien säännösten välistä suhdetta.³⁶

33 Tässä arvioinnissa voi olla tarpeen tarkastella merkityksellisten kansallisen oikeuden oikeussääntöjen ulottuvuutta tai kansallisten tuomioistuinten oikeuskäytäntöä.

34 Kuten tämän ratkaisuehdotuksen 14 kohdasta ilmenee, Wagram Invest osti kyseiset osakkeet johtajaltaan.

35 Belgian hallitus ehdotti unionin tuomioistuimelle esittämässään huomautuksissa erilaisia esimerkkejä nimenomaan tällaisista tilanteista, joissa asiakkaalle on myönnetty luotto lainantajan valmistamien hyödykkeiden ostoa koskevan sitoumuksen vastineena.

36 Pääasian yhteydessä vastaus näihin kysymyksiin vaikuttaisi merkitykselliseltä vain, jos ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin toteaa ensimmäiseen ennakkoratkaisukysymykseen ehdotetussa vastauksessa mainitun tapauskohtaisen tarkastelun jälkeen, ettei käytetty kirjanpitoimenetelmä ole oikean ja riittävän kuvan periaatteen mukainen. Mahdollinen direktiivin 78/660 säännöksistä poikkeaminen tulisi kyseeseen vain tällaisessa tilanteessa. Ennakkoratkaisupyynnössä ei kuitenkaan täsmennetä, mistä säännöksestä voitaisiin poiketa.

70. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin haluaa tietää tarkemmin sanottuna lähinnä, edellyttääkö direktiivin 78/660 2 artiklan 5 kohdan säännöksen soveltaminen, ettei mahdollinen lisätietojen antaminen saman direktiivin 2 artiklan 4 kohdan nojalla takaa oikean ja riittävän kuvan periaatteen noudattamista.

71. Tähän kysymykseen vastaamiseksi on tulkittava kyseisiä kahta säännöstä, jotta voidaan selvittää, onko niiden välillä sellainen ehdollinen suhde, että ensin mainittua olisi sovellettava ensisijaisesti toiseksi mainittuun nähden.

72. Tässä yhteydessä on muistutettava, että unionin tuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan unionin oikeuden säännöksen tai määräyksen tulkittamisessa on otettava huomioon paitsi sen sanamuoto myös asiayhteys ja sillä säännöstöllä tavoitellut päämäärät, jonka osa säännös tai määräys on.³⁷

73. Direktiivin 78/660 2 artiklan 4 kohdassa säädetään, että jollei kyseisen direktiivin säännösten soveltaminen riitä saman artiklan 3 kohdassa tarkoitetun oikean ja riittävän kuvan antamiseksi, on annettava lisätietoja.

74. Kyseisen säännöksen sanamuodosta ja sen sijainnista välittömästi oikean ja riittävän kuvan periaatteen vahvistavan, saman 2 artiklan 3 kohdan perässä ilmenee, että se täydentää 3 kohtaan sisältyvää säännöstä³⁸ asettamalla asianomaiselle yhtiölle velvollisuuden antaa lisätietoja, jos tämä on tarpeen oikean ja riittävän kuvan antamiseksi yhtiön tileistä.

75. Unionin tuomioistuimen mukaan esimerkiksi yhtiöllä, joka tietää varmasti saavansa merkittävän voiton omaisuuden tulevasta jälleenmyynnistä saatujen sitoumusten vuoksi, on siis direktiivin 78/660 2 artiklan 4 kohdan nojalla velvollisuus antaa asiasta lisätietoja.³⁹

76. Direktiivin 78/660 2 artiklan 5 kohdassa säädetään sen sijaan, että jos jonkin kyseisen direktiivin säännöksen soveltaminen poikkeustapauksissa johtaa ristiriitaan saman artiklan 3 kohdassa säädetyn, oikean ja riittävän kuvan antamista yhtiön varoista ja vastuista, rahoitusasemasta sekä tuloksesta koskevan velvollisuuden kanssa, on tuosta säännöksestä poikettava oikean ja riittävän kuvan antamiseksi. Tällainen poikkeaminen on kuitenkin ilmoitettava liitetiedoissa ja perusteltava asianmukaisesti selvittämällä sen vaikutukset varoihin ja vastuisiin, rahoitusasemaan sekä tulokseen.

77. Direktiivin 78/660 2 artiklan 5 kohdan kolmannessa virkkeessä säädetään, että jäsenvaltioiden – ei siis yhtiöiden – on täsmennettävä kyseiset poikkeustapaukset ja annettava tarvittavat erityissäännökset. Tällä säännöksellä pyritään kaventamaan yhtiöiden harkintavaltaa määrittää itse, onko kyseessä tällainen poikkeustapaus.

78. Edellä mainitun 5 kohdan sisällöstä ilmenee siis, että siinä tarkoitetaan *poikkeustapauksia*, joissa direktiiviin 78/660 sisältyvän säännöksen soveltaminen johtaisi oikean ja riittävän kuvan periaatteen kanssa *ristiriidassa* olevaan lopputulokseen, minkä vuoksi yhtiön on välttämätöntä poiketa tällaisesta säännöksestä, ja että jäsenvaltioiden on määriteltävä kyseiset poikkeustapaukset ja niihin sovellettavat säännökset.

37 Ks. mm. tuomio 7.11.2019, Kanyeba ym. (C-349/18–C-351/18, EU:C:2019:936, 35 kohta).

38 Tämän tulkinnan vahvistaa se toteamus, että uudessa direktiivissä 2013/34 direktiivin 78/660 2 artiklan 3 ja 4 kohtaa vastaavat säännökset on yhdistetty samaan kohtaan eli 4 artiklan 3 kohdaksi.

39 Tuomio 3.10.2013, GIMLE (C-322/12, EU:C:2013:632, 41 kohta).

79. Unionin tuomioistuimen oikeuskäytännössä on jo huomautettu, että koska direktiivissä 78/660 ei täsmennetä, mitä ”poikkeustapauksilla” tarkoitetaan, kyseistä ilmaisua on tulkittava ottaen huomioon kyseisen direktiivin tarkoitus eli se, että direktiivissä tarkoitettujen yhtiöiden tilinpäätösten on annettava oikea ja riittävä kuva yhtiöiden varoista ja vastuista, rahoitusasemasta ja tuloksesta.⁴⁰

80. Oikeuskäytännön mukaan nämä poikkeustapaukset ovat siis sellaisia tapauksia, joissa direktiivin 78/660 säännösten soveltaminen ei antaisi mahdollisimman oikeaa ja riittävää kuvaa asianomaisen yhtiön todellisesta rahoitusasemasta.⁴¹

81. Nämä poikkeustapaukset on ymmärrettävä kuitenkin hyvin epätavallisiksi liiketoimiksi ja epätavallisiksi tilanteiksi, eivätkä ne saisi esimerkiksi liittyä tiettyihin kokonaisiin aloihin.⁴²

82. Unionin tuomioistuin on täsmentänyt tältä osin, ettei omaisuuden aliarvostamista yhtiön tilinpäätöksessä voida sellaisenaan pitää direktiivin 78/660 2 artiklan 5 kohdassa tarkoitettuna ”poikkeustapauksena”.⁴³

83. Edellä esitetystä kyseisten kahden säännöksen tarkastelusta ilmenee nähdäkseni, ettei mikään viittaa siihen, että direktiivin 78/660 2 artiklan 5 kohdan soveltaminen edellyttäisi saman artiklan 4 kohdan säännöksen soveltamista sitä edeltävästi.

84. Vaikka molemmilla säännöksillä pyritään takamaan, että tilinpäätökset antavat tosiasiallisesti oikean ja riittävän kuvan yhtiön varoista ja vastuista, rahoitusasemasta sekä tuloksesta, ne kattavat erilaiset tilanteet, jotka eivät ole toisistaan riippuvaisia. Niiden välillä ei siis ole alisteista suhdetta.

85. Direktiivin 78/660 2 artiklan 4 kohta täydentää ja täsmentää saman artiklan 3 kohdan sisältöä antamalla kyseiselle yhtiölle mahdollisuuden toimittaa lisätietoja, jos nämä ovat tarpeen oikean ja riittävän kuvan periaatteen noudattamiseksi.

86. Direktiivin 78/660 2 artiklan 5 kohdassa säädetään sitä vastoin mahdollisuudesta poiketa direktiivin 78/660 säännösten soveltamisesta. Tässä säännöksessä ei sitä paitsi viitata mitenkään kyseisen artiklan 4 kohdan säännökseen.

87. Edellä todetun, kyseisten kahden säännöksen toisistaan erillisen luonteen puolesta puhuu mielestäni se seikka, jota komissio perustellusti korostaa, ettei ole mitenkään mahdotonta, että näitä kahta säännöstä sovelletaan joissakin tilanteissa samanaikaisesti. On nimittäin hyvinkin mahdollista, että kun yhtiön on toimitettava lisätietoja direktiivin 78/660 2 artiklan 4 kohdan mukaisesti antaakseen oikean ja riittävän kuvan tileistään, on tämän saman tavoitteen saavuttamiseksi tarpeen poiketa kyseisen direktiivin muusta säännöksestä 2 artiklan 5 kohtaa soveltaen, toimitetuista lisätiedoista huolimatta.

88. Tässä yhteydessä on tuotava komission tavoin esille, että direktiivin 78/660 kaikkien säännösten soveltamisen periaatetta koskevana poikkeuksena kyseisen direktiivin 2 artiklan 5 kohtaa on sovellettava tapauskohtaisesti sekä tiukasti ja tyhjentävästi. Tämä edellyttää siis, että poikkeaminen perustellaan asianmukaisesti, kuten on täsmennetty kohdan toisessa virkkeessä, ilmoittamalla, miksi tällainen poikkeaminen on välttämätöntä oikean ja riittävän kuvan antamiseksi yhtiön tileistä.

40 Ks. tuomio 14.9.1999, DE + ES Bauunternehmung (C-275/97, EU:C:1999:406, 31 kohta).

41 Ks. vastaavasti ja analogisesti tuomio 14.9.1999, DE + ES Bauunternehmung (C-275/97, EU:C:1999:406, 32 kohta), jossa on kyse 78/660 31 artiklan 2 kohdassa tarkoitettua poikkeustapausten käsitteestä.

42 Ks. direktiivin 2013/34 johdanto-osan yhdeksäs perustelukappale; kyseinen direktiivi ei ole sovellettavissa pääasian tosiseikkoihin ratione temporis, kuten olen huomauttanut, mutta sitä voidaan kuitenkin käyttää apuna tulkittaessa direktiivin 78/660 säännöksiä, jotka vastaavat direktiivin 2013/34 säännöksiä.

43 Tuomio 3.10.2013, GIMLE (C-322/12, EU:C:2013:632, 38 kohta).

89. Vaikka lisätietojen toimittaminen direktiivin 78/660 2 artiklan 4 artiklan mukaisesti takaa joissakin tapauksissa oikean ja riittävän kuvan antamisen, ilman että saman direktiivin säännöksestä on tarpeen poiketa sen 2 artiklan 5 kohdan mukaisesti, tämä seikka ei merkitse tässä asiayhteydessä millään tavalla sitä, että viimeksi mainitun säännöksen soveltaminen edellyttäisi aina ensin mainitun säännöksen soveltamista.

90. On vielä tuotava esille, ettei käsiteltävässä asiassa ole mitään viitteitä siitä, että Belgian kuningaskunta olisi käyttänyt mainitun 5 kohdan kolmannessa virkkeessä sille annettua mahdollisuutta täsmentää, mitkä ovat kyseessä olevat poikkeustapaukset, ja antaa tarvittavat erityissäännökset.⁴⁴

91. Edellä esitetyn perusteella toiseen ja kolmanteen ennakkoratkaisukysymykseen on vastattava nähdäkseni, että direktiivin 78/660 2 artiklan 4 ja 5 kohtaa on tulkittava siten, ettei kyseisten 4 ja 5 kohdan välillä ole ehdollista suhdetta, jonka perusteella 4 kohtaan sisältyvää säännöstä olisi välttämätöntä soveltaa ennen 5 kohtaan sisältyvää säännöstä. On joka tapauksessa jäsenvaltioiden eikä yhtiöiden tehtävä täsmentää ”poikkeustapaukset”, joissa direktiivin 78/660 säännöksestä poikkeaminen on mahdollista kyseisessä 5 kohdassa säädetyn mukaisesti, sekä antaa tarvittavat erityissäännökset.

IV Ratkaisuehdotus

92. Edellä esitetyn perusteella ehdotan, että unionin tuomioistuin vastaa cour d’appel de Monsin (Monsin ylioikeus, Belgia) esittämiin ennakkoratkaisukysymyksiin seuraavasti:

- 1) Kun osakeyhtiö ostaa pysyvää rahoitusomaisuutta, jonka hinta on sovittu maksettavaksi erissä pitkällä aikavälillä ilman korkoja yhtiömuodoltaan tietynlaisten yhtiöiden tilinpäätöksistä [SEUT 50 artiklan 2 kohdan g alakohdan] nojalla 25.6.1978 annetun neljännen neuvoston direktiivin 78/660 2 artiklan 3–5 kohdassa vahvistettu oikean ja riittävän kuvan periaate ei estä kyseisen direktiivin 31 artiklan 1 kohdan c alakohdan ja 32 artiklan periaatteet huomioon ottaen käyttämästä kirjanpito menetelmää, jossa tuloslaskelmaan merkitään kuluksi kyseiseen ostoon liittyvään yli vuoden pituiseen korottomaan velkaan liittyvä diskonttaus ja taseen vastaaviin omaisuuden hankintahinta, josta on vähennetty kyseinen diskonttaus, kun kyseistä hankintaa on pidettävä todellisuudessa monitahoisena liiketoimena, joka käsittää yhtäältä varsinaisen pysyvän rahoitusomaisuuden oston ja toisaalta luottoliiketoimen – vaikkakin implisiittisen. Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on tarkistettava, onko asia todella näin, tekemällä tapauskohtainen arviointi käsiteltäväkseen saatetun asian tosiseikkojen ja oikeudellisten seikkojen tutkimisen perusteella.
- 2) Neljännen direktiivin 78/660 2 artiklan 4 ja 5 kohtaa on tulkittava siten, ettei kyseisten 4 ja 5 kohdan välillä ole ehdollista suhdetta, jonka perusteella 4 kohtaan sisältyvää säännöstä olisi välttämätöntä soveltaa ennen 5 kohtaan sisältyvää säännöstä. On joka tapauksessa jäsenvaltioiden eikä yhtiöiden tehtävä täsmentää ”poikkeustapaukset”, joissa direktiivin 78/660 säännöksestä poikkeaminen on mahdollista kyseisessä 5 kohdassa säädetyn mukaisesti, sekä antaa tarvittavat erityissäännökset.

⁴⁴ Ks. tästä myös tuomio 3.10.2013, GIMLE (C-322/12, EU:C:2013:632, 41 kohta).